

od vrtića do fakulteta



Studenti postaju sukreatori vlastitog stručnog osposobljavanja

Časopis 'Dijete, vrtić, obitelj' u sklopu rubrike 'Od vrtića do fakulteta' obrađuje teme vezane uz školovanje studenata učiteljskih fakulteta, bavi se pitanjima studentske prakse, praćenjem rada vježbaonica, iskustvima vezanim uz polaganje stručnih ispita odgajatelja pripravnika i sl. Kako su od prošle godine prema Bolonjskom procesu započele bitne promjene na studiju predškolskog odgoja, pitali smo prof. dr. sc. Milana Matijevića, prodekana za nastavu na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, o bitnim promjenama koje je ovaj proces unio u obrazovanje budućih odgajatelja djece predškolske dobi.

Prof. dr.sc. Milan Matijević
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Razgovarala: Helena Burić

Što Bolonjski proces donosi kao bitan pomak u kvaliteti obrazovanja odgajatelja?

Za razumijevanje ove problematike i teksta valja se prvo podsjetiti da se, prema Bolonjskoj koncepciji, čitav sustav sveučilišnih studija dijeli na tri etape: *prediplomski studij* (obično tri godine), *diplomski studij* (obično dvije godine) i *poslijediplomski studij* (obično tri godine, i to je *doktorski studij*). Osim toga, studiji se prema novom modelu dijele na *stručne studije* i *sveučilišne studije*.

Bolonjski model studiranja polazi od logike tjednog, semestralnog i godišnjeg opterećenja studenata, a ne, kao ranije, od tjedne norme sveučilišnih profesora. Dakle,

jedan semestar studenta mora biti planiran na oko 900 sati rada (30 bodova po 30 sati rada). Jedna godina je vrednovana sa 60 ECTS (bodova), a za to treba raditi oko 1800 sati. Tjedno studenti ne mogu na fakultetu biti opterećeni s više od 26 sati rada (ranije je to bilo 30 sati). Sada svaki student može kontrolirati opterećenja koja pred njega postavljaju profesori, prema bodovima koji označavaju težinu kolegija. Sve je to usmjereno na učinkovitost, odnosno plan da svi studenti koji uredno izvršavaju nastavne obveze i aktivni su na studiju mogu sigurno završiti studij za tri godine. Ranije generacije su imale planirano trajanje studija dvije godine, ali je studiranje trajalo tri ili četiri godine. Sada sveučilišta žele omogućiti da većina studenata završi studij za tri godine, te da se postotak prolaznosti poveća.

Kakav je sada status studija za predškolski odgoj i obrazovanje?

Ostaje li on i dalje stručni ili postaje sveučilišni studij?

Studij za osposobljavanje odgajatelja je u ovih nekoliko godina (od 2005. do 2010. godine) planiran i koncipiran kao stručni studij na kraju kojega se stječe stručno zvanje 'odgajatelj predškolske djece' (baccalaureus). Za funkcioniranje na tržištu rada u Hrvatskoj i Europi, taj je trogodišnji studij jednakovrijedan kao i prethodno završeni dvogodišnji studij. Zapravo, usudujem se kazati, taj trogodišnji studij je suvremenije organiziran program prethodnog dvogodišnjeg studija (nove metode rada, inovirani sadržaji, ravnomjernije opterećenje studenata obvezama i sl.).

Jesu li odgajatelji koji su završili dvogodišnji studij obvezni upisati treću godinu studija? Ako nisu obvezni a ipak to žele, kako će se i kada organizirati ta mogućnost na fakultetu? Koji stupanj



od vrtića do fakulteta

obrazovanja dobivaju po završenoj 3. godini studija?

Odgajatelji koji su završili dvogodišnji studij nisu obvezni upisivati treću godinu. Trenutno učiteljski i pedagoški fakulteti ne nude program treće godine, a ako i pozele nuditi, ne postoji objašnjenje što korisnici toga programa dobivaju u stručnom napredovanju. Jedino neki privatni studiji uvjetuju 'prodaju' te treće godine studija kao uvjet za upisivanje na četvrtu i petu godinu stručnog studija. Naime, inzistira se na razlikovanju stručnih i sveučilišnih studija, po uzoru na mnoge europske zemlje. Sada su studiji za odgajatelje predškolske djece stručni studiji, a studiji za učitelje primarnog obrazovanja sveučilišni studiji. Nepoznavateljima sveučilišnih normi to je možda teško razumjeti, ali evo kratke logike: Na *sveučilišnom studiju* svu ili skoro svu nastavu bi trebali izvoditi profesori u sveučilišnim zvanjima docenta, izvanrednog profesora ili redovitog profesora, a tamo gdje takvih kadrova nema, treba napraviti plan do kada će ih biti jer će 2010. godine svi odobreni programi biti ponovo vrednovani, pa bi neke ustanove, ako ne osiguraju dovoljan broj sveučilišnih nastavnika, mogle ostati bez dozvole za organizaciju studija. Na *stručnim studijima* nastavu mogu izvoditi predavači koji nemaju spomenuta sveučilišna zvanja, ali koji ipak moraju proći proceduru za izbor sveučilišnih profesora u zvanjima predavača ili viših predavača, za što treba imati zapaženu i uspješnu praksu te objavljene stručne radove, ili neke druge oblike profesionalne afirmacije. Studenti koji završe trogodišnji stručni studij moraju unaprijed biti upoznati s činjenicom da će im nakon tog studija neki fakultet teško omogućiti da nastave četvrtu godinu sveučilišnog studija bez polaganja razlikovnih ispita.

Poznato je da odgajatelji do sada nisu imali mogućnost nastavka studiranja. Kako je danas prema Bolonjskom procesu organizirana prohodnost studija? Drugim riječima, mogu li diplomirani odgajatelji nastaviti studiranje iz drugih područja npr. pedagogije, defektologije, stranih jezika i sl., a da ne upisuju te studije od prve godine?

Nažalost, trenutno nikakva službena 'prohodnost' na treću ili četvrtu godinu za studente koji su završili dvogodišnji stručni studij nije planirana. Odgajatelji predškolske djece mogu upisivati različite jednogodišnje ili kraće specijalizacije kojima stječu dodatne kompetencije za rad s djecom, ali nikakvo napredovanje na hijerarhiji obrazovnih zvanja. Da bi mogla napredovati u stjecanju akademskih zvanja, mora se prvo pronaći način da takva osoba prijeđe na neki sveučilišni preddiplomski studij, položi tražene razlike, zatim nastavi studij na diplomskoj razini nakon koje se u pravilu stječe zvanje 'mag' (koje treba razlikovati od ranijeg zvanja 'mr. sc.'), te zatim upiše neki poslijediplomski studij na kojem se stječe

Sada svaki student može kontrolirati opterećenja koja pred njega postavljaju profesori, prema bodovima koji označavaju težinu kolegija.

zvanje specijalista za neku aktivnost ili doktora znanosti u određenom znanstvenom području.

Na učiteljskim fakultetima razmatramo mogućnost kako uspješnim studentima predškolskoga odgoja omogućiti nastavak studija na sveučilišnom studiju. S jedne strane tu je pitanje sveučilišnih kriterija (stručni ili sveučilišni studij), a s druge strane nedostatak sveučilišnih stručnjaka koji mogu osigurati kvalitetnu sveučilišnu nastavu iz pojedinih područja (npr. nastave glazbe s metodikom, nastave likovne kulture s metodikom, i nastave drugih metodika elementarne nastave ili nastave primarnog obrazovanja). Radi se o tome da se fakulteti dosad nisu bavili istraživanjima ranog odgoja i primarnog obrazovanja, te u Hrvatskoj nema dovoljan broj stručnjaka iz ovih područja. Upitno je hoće li ih biti i 2010. godine, ako se postojeći učiteljski fakulteti ne organiziraju i ne pokrenu sami istraživanja u ovim područjima i sveučilišne znanstvene poslijediplomske studije.

Pretpostavljamo da će uvođenjem izbornih kolegija studenti postati sukreatori vlastitog studiranja. Koji se izborni kolegiji nude u okviru programa studija predškolskog odgoja? Kakav je omjer izbornih predmeta i obvezne 'jezgre' za sve studente?

Svaki sveučilišni profesor može ponuditi studentima određeni izborni kolegij. Pravilo je da takve kolegije mogu nuditi samo osobe izabrane u sveučilišna nastavna ili znanstveno-nastavna zvanja. U pravilu je u takvim grupama dvadeset do trideset studenata i primjenjuju se metode aktivnog ili iskustvenog učenja (simulacije, radionice, projektne aktivnosti, treninzi i sl.). Lista kolegija koja se nudi na učiteljskim fakultetima je izuzetno raznolika i ovisi o interesima i mogućnostima profesora. Na zagrebačkom studiju nude se kolegiji koji se odnose na prijelaz djece iz vrtića u školu, metodičku interpretaciju bajke, stjecanje kompetencija iz područja dječjeg kazališta, stjecanje znanja iz obrazovne komunikologije, upoznavanje različitih alternativnih pedagogija, stjecanje znanja i kompetencija iz ranog učenja stranih jezika, upoznavanje posebnosti rada s darovitom djecom, temeljitije proučavanje psihologije ili drugih znanosti itd. Izborom kolegija s takve liste svaki student ili studentica postaje sukreator vlastitog stručnog osposobljavanja.

Koji se dodatni tečajevi nude u okviru novog ustroja Učiteljskog fakulteta? Mogu li osobe nakon završenih tečajeva koje nudite, uz pretpostavku da nisu diplomirali na predškolskom odgoju, raditi u vrtiću kao odgajatelji – voditelji specijaliziranih programa u vrtiću (npr. strani jezik, ritmika i sl.)?

Učiteljski fakultet trenutno nudi samo programe za stjecanje kompetencija poučavanja stranih jezika u vrtićima. U pripremi su i programi iz područja scenske umjetnosti i sportskih aktivnosti, likovnih umjetnosti, a odgovarajućim zakonima i pravilnicima je propisano tko i pod kojim uvjetima može raditi s predškolskom djecom, pa one koje o tome žele znati više uputimo na te dokumente.